

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Dub. V. De duello & bello

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

quod *Sanch. T. Charitas* dicit esse probabile. *v. Less. l. c. Sanch. Fill. c. 29. d. 6. q. 1. Bon. t. 8. n. 3.*

DUBIUM V.

De Duello & Bello.

ARTICULUS I.

Quid sit, & an liceat duellum?

Resp. Duellum est duorum (vel subinde etiam plurium) certamen, quod ex condicto, uno indicente, & altero acceptante, suscipitur, ita ut id non sit vitam defendere, sed exponere periculo. Quod etsi communiter sit mortale peccatum, licitum tamen est ex justa causa, quæ semper est attendenda. *v. Trident. sess. 25. c. 19. de reform. Sanch. 2. mor. c. 39. Item de pœna duellantium. vid. infra de excom. & Sanch. l. c. Unde resolves.*

I. Duellum non est licitum, ad indagandam veritatem vel justitiam, vel purgationem obiecti criminis, aut litem terminandam: quia est fallax, imò superstitiosum medium ad eum finem; cum etiam innocens homicidium & facere, & pati possit. *Trull. l. 5. cap. 2. d. 13. n. 12.*

II. Nec ob inimicitias, aut ad injuriam vindicandam, neq; ob solam ostentationem virium, aut delectationem.

III. Nec item ad evitandam ignominiam: quia apud bonos & prudentes honorem non perdit: imò nec apud alios, si provocanti dicat, se eum non æstimare dignum, cum quo congregiatur, contra leges divinas, & humanas. Interim iturum se indies liberè suas vias, paratumque semper fore, &

nunc

nunc esse contra quemvis inuasorem se tueri, *Trull. l. c. n. 4.*

IV. Duellum licet acceptare, vel offerre ad conservandam æstimationem exercitus apud hostem, eosque debilitandos; vel ad terminandum bellum cum minore damno, *v. Sanch. l. c.*

V. Acceptare item licet, si quis aliàs te occisurus, concedat tamen arma, ut sic fortunam experiaris; quia est tantum defensio, positoque, quod aliter non possis evadere. Similiter, si Judex duos ad mortem damnatos vellet duello congregi: quia alter alterius esset constitutus minister justitiæ. *Trull. l. c.*

VI. Deniq; si vir nobilis in aula regia, vel militaris in castris, provocatus sisteret se, meræ defensionis gratia, cum spe prævalendi, privandus alioqui, ob suspicionem ignaviæ, dignitate, officio, vel favore Principis, non audet eum damnare, *Laym. l. 3. p. 3. c. 3. eundem excusat, Hurt. 2. 2. d. 170. f. 8. §. 76. Less. cap. 9. 8. Fill. c. 8. q. 6. & Nav. cap. 15.*

ARTICULUS II.

An & quousq; liceat bellum?

Resp. Bellum defensivum, quo scilicet vis iniusta repellitur, licet etiam privata autoritate: offensivum verò, quo vis infertur, ut liceat, tres condiciones requirit: 1. ut geratur autoritate Principis, vel Magistratus, nullum agnoscentis superiorem, qualis est Papa, Imperator, Reges, & quædam Resp. v. g. Venetorum, Genuensium, &c. 2. ut adsit justa causa, eaque gravis, v. gr. necessitas boni communis, & quietis conservandæ, recuperatio

in-

injustè ablatorum, coërcitio rebellium, defensio innocentum, &c. v. *Laym. hic, & Molin. t. 1. d. 104. Dian. p. 6. t. 4. R. 3* ut fiat ex recta intentione, hoc est, non ex odio, sed ex amore boni communis, quanquam si hæc ultima desit, non sit obligatio restitutionis. *Ita communiter cum D. Thom. q. 41. Laym. l. 2. t. 2. ca. 12.* Unde resolves.

I. Si quis justum bellum gerat, non potest alter licitè se defendere: quia circa eandem rem non possunt duo habere contraria jura. Fieri tamen potest, ut neutra pars peccet, ob ignorantiam invincibilem. *Fill. n. 185.*

II. Tenetur Rex, antequam bellum incipiat, omni diligentia curare, ut certus sit de ejus justitia, & gravi causa. Ad quod sequentia conducent. 1. Ut curet habere non tantum peritos, sed etiam bonos consiliarios. 2. Ut attendat, an etiam à suis impediatur, vel intervertantur literæ: aut instructiones ad ipsum. 3. Si non tantum à suis consiliariis, sed etiam à diversis Theologis curet justitiam belli, secundum leges Evangelicas examinari: & liberè edici. 4. Si auditis omnibus, ipse quoque coram Deo illam examinet statuatq; id, quod in puncto mortis se fecisse vellet. Deniq; licet sufficiat opinio probabilis de justitia belli; si tamen justitia maneat æqualiter dubia, & alter sit in possessione, non licet ei bellum indicere, cum melior sit conditio possidentis. *Fill. t. 29. cap. 9. q. 4. Trul. l. 5. c. 2. d. 3.* ubi cum *Dian. p. 4. t. 4. R. 72.* docet licere etiam principi concedere repressalia, servatis tamen conditionibus certis, quas v. apud *Palauum. tom. 1. 2. 6. d. 5. p. 4.* & hic infra *Art. seq.*

III. Perspecta iustitia belli, debet ea proponi parti adversæ: quæ si offerat competentem satisfactionem, non debet bellum inchoari. Imò ut probabilius est, etsi cœptum sit, debet, si non ex rigore iustitiæ, saltem plerumq; ex charitate mox finire. *vid. Mol. supra d. 103. Trul. l. 5 c. 2. d. 3.*

IV. Potest Princeps pro satisfactione petere restitutionem ablatorum, & expensarum; item aliquid in pœnam illatæ injuriæ. *Dunal.* Hinc potest victos privare bonis, etiam innocentes, tributa eis imperare, extruere arces, &c. quæ ad securitatem sunt necessaria. *Côn. Dian. p. 6. d. 4. R. 22.*

V. Principes tenentur stipendia solvere militibus; alioqui tenentur compensare damna, tum ipsis militibus, tum aliis, qui ab iis damnum acceperunt. *Côn. Palaus, Dian. p. 6 t. 4. R. 29.*

VI. Tenentur etiam aliquando Principes Catholici à bello, alioqui per se iusto, abstinere, si inde oriturum sit scandalum, & spiritualis ruina multorum, ac detrimentum Ecclesiæ, *v. Palaum Dian. p. 6. t. 4. R. 7.*

VII. Etsi per se loquendo, in bello iusto liceat advocare infideles in auxilium, per accidens tamen subinde, imò plerumque non licet, ratione scandali, vel periculi in fide, v. g. ne subditi pervertantur, sacra profanentur, &c. *Reg. t. 2. 21. n. 100. Fil. n. 181.*

VIII. Similiter licet alteri Principi, etiam alterius fidei, in bello iusto auxilium ferre, nisi tamen sit periculum scandali, incrementi hæreseos, & damni veræ fidei, *vid. apud Côn. tract. de Charitate, d. de bello.*

IX. Duces, Tribuni, Centuriones, aliiq; officiales peccant, tenenturque ad restitutionem. 1. Si pauciores habeant milites, quàm in solutione stipendii exhibent. 2. Quando debent ex officio cõmeatum curare, & dant militibus cibum, vel potum corruptum, ex quo morbi oriantur. 3. Si in transitu per regiones accipiunt pecunias à variis pagis, ne isthic pernoctent, aut morentur. 4. Si uni militi dent plura syngrapha ad domos diversas. *Mol. Bec. Diam. p. 6. t. 4. R. 27. & 28.* 5. Si stipendium militibus subtrahentes, permittant extorqueri ab innocentibus necessaria.

X. Miles, qui in bello, & iusto & iniusto, paratus est mereri stipendia, est in malo statu, & incapax absolutionis, nisi mentem corrigat. & quidem similiter in bello iniusto, tenetur ad restitutionem damnorum; nisi inculpabilis ignorantia excuset: tum enim sufficit restitutio eorum, quæ in specie habet, vel eorum, in quibus factus est ditor. *v. infra.*

XI. Si vocatus ad bellum sit subditus Principis, qui bellum gerit, aut ab eo ante conductus, non tenetur inquirere de iustitia belli, quamdiu nulla vehemens suspicio occurrit in contrarium, quæ positivè reddat dubium: quia potest præsumere pro suo Principe, cui in dubio debet obedire, & jusq; autoritas plerumq; illi sufficiet, ad formandum etiam positivè iudicium probabile, de iustitia causæ, ne cum dubia fide operetur. *v. C. Lugod. 13. de iust. l. 1. n. 21.* Si verò non sit subditus, tenetur prius inquirere, postea saltem probabile formare iudicium, bellum esse iustum, *Molin. d. 113. Fillm.*

171. *Laym. l. 2. t. 3. cap. 12. n. 8. Az. Mald. Regin. contra quosdam apud Dian. tom. 2. t. 5. misc. R. 69. & tom. 3. t. 3. Res. 7. C. Lugo l. c. Escob. E. 7. c. 8.*

XII. Miles intelligens bellum esse injustum, in quo est, non potest absolvi, nisi velit, quam primum potest, curare dimissionem, & interea abstinere ab actibus hostilitatis, v. g. cæde, præda, &c. v. *Laym. lib. 2. t. 3. c. 12.* An autem talis possit occidere militem hostilem se invadentem, v. *Escob. E. 7. t. 8.*

ARTICULUS III.

Quid in bello justo liceat?

Resp. Etsi circa hostes in bello justo liceat ea omnia facere, quæ ad finem belli sunt necessaria, v. g. occidere, spoliare, &c. innocentes tamen (quo nomine intelliguntur pueri, qui arma gestare non possunt, mulieres, senes, Religiosi, Clerici, peregrini, mercatores, & rustici) directè vitâ spoliari non possunt, bonis tamen externis possunt, si sint pars Reipub. hostilis, aliterque finis belli obtineri non possit. *Moli. Bec. p. 2. c. 10. 21. & 12. Laym. Fil. n. 191. &c.* Ratio est, quia cum sint pars Reipub. possunt propter hujus delicta puniri, in iis bonis, quæ Reipub. dominio subsunt. *Vnde resolves.*

I. Per accidens licet aliquando comburere etiam Ecclesias, & hostes ex iis extrahere, in iis spoliare & occidere, si v. g. Ecclesia velut castro, ad repugnandum utantur. *Sylv. V. bellum n. 11. Sa. Bon. p. ult. s. 3.*

II. Contra hostem licet uti insidiis, & stratagematis, dummodò absint mendacia, etsi etiam hæc,

v. gr. quando exploratores se fingunt amicos, non sunt mortalia. Ea verò, ad quæ cavenda nulla prudentia datur, v. g. veneno inficere pureos, aquas, glandes, sunt contra jura belli, nec licent. *Moli. d. III.*

III. Fides hosti data servanda est, nisi vel coactus dederis, vel in grave detrimentum cedere Reip. aut Religionis; aut si hostes eam non servant, aut denique conditiones ac circumstantiæ planè sint mutatae. *Dual. Palau. Dian. l. c. R. 10. v. etiam Laym. l. 2. t. 3. c. 12. 1*

IV. Capti in bello, etiam ex parte capientium justo, nisi obstet scandalum, aut specialis promissio, possunt fugere, & bona hostium secum auferre, *Laym. l. 2. t. 3. c. 12. num. 16.* An obsides liceat occidere, v. supra *dub. 4. cap. 5.*

V. Potest quidem aliquando, (rarò tamen, & non nisi ob causas gravissimas) dari urbs in prædam: milites tamen privata autoritate prædas agere, aut hostibus damna inferre non possunt, quia sunt executores tantùm & ministri, v. *Sa. v. bellum. Laym. hic l. 2. tr. 3. c. 12. Fill. n. 198. Dian. p. 6. t. 4. toto.* dum autem urbs spoliatur injustè, gregarios milites tantùm teneri ad damnum, quod ipsi intulerunt, probabile esse; docet *Dian. l. c. R. 31. ex Sylv. Nav. &c. Item p. 3. t. 5. R. 86. v. infra t. 4. c. 2. d. 3.*

VI. Milites peccant cum onere restituendi, si à Rusticis, aliisve apud quos hospitantur, vel per quorum loca transeunt, auferant, aut invitis extorqueant, vel etiam donata accipiant (nisi constet omninò liberè fieri, si quidem donationes istæ ple-

plerunque non spontaneæ, sed coactæ sunt) præter ea, quæ ex constitutione Principis iis debent subministrare: nisi tamen sint in extrema, vel saltem gravi necessitate, *Moli. Cõn. Palaus. Bec. &c. Dian. p. 6. t. 4. R. 26.*

VII. Repressalia licita sunt his conditionibus, 1. ut manifestè constet cives alterius Reip. fecisse injuriam, 2. ut superiores illorum rogati recusent administrare justitiam, 3. ut constet eos culpabiliter id recusare, 4. ut Princeps supremus causa cognita id concedat, 5. ut non inferatur plus damni, quam justa satisfactio requirit, 6. ut non concedantur in personas Ecclesiasticas, *Moli. Dian. p. 4. t. 4. R. 72. ex 18. aliis.*

Quares. Ad quem pertineant bona hostibus erepta.

Resp. I. Immobilia cedunt Principi, aut Reipublicæ: mobilia fiunt capientis, nisi consuetudo habeat, ut pars cedat Principi, & communitati. II. Jure Cæsareo, nisi consuetudo sit contraria, bona ablata justo bello, qui ea injustè possidebant, fiunt capientium, postquam ea in sua præsidia deportarunt. *Valent. tom. 3. d. 4. q. 18. p. 3. Molin. d. 18. & Hurtad. tom. 2. d. 169. f. 119. ubi requirit, ut una saltem nocte possederint, v. etiam Sylv. Bonac. l. c. de peccatis in bello committi solitis. Trul. l. 2. d. 10.*

& seq. Dian. p. 6. t. 4. R. 23. ubi contra Durand.

docet hanc sententiam esse in præxi tutam,